

УДК 581.412(234.421.1)

ОСОБЛИВОСТІ ФЛОРИСТИЧНОГО СКЛАДУ УГРУПОВАНЬ ЗА УЧАСТЮ *CERASUS AVIUM* (L.) MOENCH В УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТАХ

А. Гамор

Ужгородський національний університет,
вул. Волошина, 54, м. Ужгород 88000, Україна

Виявлено особливості видового складу угруповань за участю *Cerasus avium* (L.) Moench, що зростають у різних природно-кліматичних і фітоценотичних умовах Українських Карпат. З'ясовано, що до складу цих угруповань належать 205 видів судинних рослин із 58 родин. Простежуються суттєві відмінності в складі флори угруповань, що зростали за різних екологічних умов. У лісових фітоценозах кількість видів більша порівняно з лучними фітоценозами, а на північних мегасхилах видова різноманітність порівняно з південно-західними набагато бідніша. Флористичний склад збіднюється зі збільшенням висоти над рівнем моря.

Ключові слова: угруповання, флористичний склад, фітоценози, екологічні умови.

Досить часто в природних фітоценозах Українських Карпат трапляється черешня дика (*Cerasus avium* (L.) Moench). Як представник неморального третинного елемента флори цей вид укралюється у фітоценози, переважно листяних деревних порід [2, 3].

У Карпатах *C. avium* трапляється як на південно-західних, так і на північних мегасхилах. На різних мегасхилах максимальні висоти її зростання мають неоднакові величини. Наприклад, на Закарпатті найвище її місцезростання зафіксовано на висотах 1000–1100 м н.р.м., тобто в зоні стику букових і хвойних лісів. На північних мегасхилах верхня межа зростання цього виду загалом не перевищує 800–900 м н.р.м. Найчастіше *C. avium* трапляється в дубових, грабових та змішаних деревостанах. Нерідко невеликі біогрупи та поодинокі дерева *C. avium* зростають на післялісових луках.

З огляду на це, а також враховуючи, що в літературі [3, 6–8] практично ніхто спеціально не аналізував флористичного складу угруповань за участю черешні дикої, ми спробували вивчити деякі особливості видового складу фітоценозів за її участю.

Упродовж 1999–2000 рр. маршрутним методом у різних частинах Українських Карпат досліджували видовий склад угруповань за участю *C. avium*. Окрім цього,

у різних природно-кліматичних умовах, за методикою В.М. Сукачова [5] зроблено 36 повних геоботанічних описів. Зокрема, на південно-західних мегасхилах Закарпатської області зроблено 20 описів (Виноградівський, Міжгірський, Великоберезнянський та Рахівський райони), на північно-східних мегасхилах Львівської – 7 описів (Турківський та Сколівський райони), Івано-Франківської – 5 (Надвірнянський та Верховинський райони) та на території Чернівецької – 4 (Вижницький район).

Усі описи зведено до двох таблиць, які характеризують, відповідно, лісові та лучні фітоценози. Проаналізовано видовий склад кожного типу угруповань. Постійність видів визначено у відсотках шляхом підрахунку їхнього трапляння в досліджуваних місцезростаннях. Окрім цього, вивчено особливості розподілу видів за вертикальними поясами (до 500 та понад 500 м н.р.м.), а також визначено видовий склад угруповань *C. avium* на різних мегасхилах Українських Карпат (південно-західних і північних). Назви видів наведено за С.К.Черепановим [4].

Аналіз геоботанічних описів і результати маршрутних обстежень показують, що до складу угруповань за участю *C. avium* належать 205 видів судинних рослин (табл. 1) або майже 10 % усієї флори Українських Карпат [1].

Таблиця 1

Процент постійності видів у складі угруповань за участю *Cerasus avium* (L.) Moench

Вид	Угруповання							
	Лісові				лучні			
	на висотах, м. н. р. м		на мегасхилах		на висотах, м. н. р. м		на мегасхилах	
	до 500	понад 500	південно-західних	північних	до 500	понад 500	південно-західних	північних
1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Acer platanoides</i> L.	-	10	6	-	-	-	-	-
<i>Acer pseudoplatanus</i> L.	21	40	30	32	-	17	12	-
<i>Acer tataricum</i> L.	21	-	18	-	-	-	-	-
<i>Achillea millefolium</i> L.	21	20	24	16	75	51	60	50
<i>Aconitum moldavicum</i> Hacq	7	10	-	32	-	-	-	-
<i>Aconitum paniculatum</i> Lam.	-	-	-	-	-	17	-	50

<i>Agimonia eupatoria</i> L.	7	-	-	16	-	-	-	-
<i>Agrostis tenuis</i> Sibth.	-	40	18	16	25	100	60	100
<i>Alchemilla vulgaris</i> L.	-	-	-	-	-	34	24	-
<i>Alnus glutinosa</i> (L.) Gaertn.	14	-	12	-	-	-	-	-

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Alnus incana</i> (L.) Moench	42	10	24	48	-	-	-	-
<i>Alopecurus laguriformis</i> Schur	-	-	-	-	25	-	12	-
<i>Alopecurus pratensis</i> L.	7	-	-	16	-	-	-	-
<i>Artemisia annua</i> (L.) Hib	7	-	18	-	-	-	-	-
<i>Antennaria dioica</i> (L.) Gaertn.	21	20	12	-	-	-	-	-
<i>Anthoxanthum odoratum</i> L.	-	40	24	32	50	34	24	100
<i>Anthriscus nitida</i> (Wahlenb.) Hazslinszky	-	-	-	-	25	-	12	-
<i>Aposensis foetida</i> (L.) Less.	14	20	18	16	-	-	-	-
<i>Amica montana</i> L.	-	10	6	-	-	17	-	50
<i>Arrhenatherum nitida</i> Carcke.	-	-	-	-	25	17	12	50
<i>A. elatius</i> (L.) J. et C. Presl								
<i>Arrhenatherum elatius</i> (L.) J. et C. Presl.	7	-	-	16	-	-	-	-
<i>Artemisia absinthium</i> L.	7	-	6	-	-	-	-	-
<i>Asarum europaeum</i> L.	14	-	12	-	-	-	-	-
<i>Asplenium trichomanes</i> L.	-	-	-	-	25	-	12	-
<i>Astragalus glycyphyllos</i> L.	-	-	-	-	25	-	12	-
<i>Astrantia major</i> L.	-	-	-	-	-	34	-	100
<i>Bellis perennis</i> L.	14	-	6	16	25	-	12	-
<i>Betonica officinalis</i> L.	7	10	12	-	25	34	24	50
<i>Betula pendula</i> Roth.	7	10	12	-	-	-	-	-
<i>Brachypodium sylvaticum</i> (Huds.) Beauv.	14	-	6	16	25	-	12	-
<i>Briza media</i> L.	-	10	-	16	50	17	24	16
<i>Calamagrostis arundinacea</i> (L.) Roth	14	-	12	-	-	-	-	-

<i>Calamagrostis villosa</i> (Chaix) J. F. Gmel.	-	10	-	16	-	-	-	-
<i>Campanula patula</i> L.	14	-	6	16	-	-	-	100
<i>Campanula glomerata</i> L.	-	30	12	16	-	34	-	-
<i>Campanula rapunculoides</i> L.	7	10	-	32	-	-	-	-

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Campanula trachelium</i> L.	-	-	-	-	-	17	-	50
<i>Carex leporina</i> L.	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Carex remota</i> L.	7	-	6	-	-	-	-	-
<i>Carlina acaulis</i> L.	-	10	-	16	-	-	-	-
<i>Carpinus betulus</i> L.	56	60	78	-	25	-	-	-
<i>Centaurea cyanus</i> L.	7	-	6	-	-	-	-	-
<i>Centaurea jacea</i> L.	21	30	24	32	75	-	36	-
<i>Cerastium avium</i> (L.) Moench	100	100	100	100	100	100	100	100
<i>Chaerophyllum temulum</i> L.	-	10	6	-	-	-	-	-
<i>Cichorium intybus</i> L.	7	-	6	-	-	-	-	-
<i>Circaea lutetiana</i> L.	-	10	-	16	-	-	-	-
<i>Clematis vitalba</i> L.	-	-	-	-	25	-	12	-
<i>Comus mas</i> L.	21	-	18	-	-	-	-	-
<i>Coronilla varia</i> L.	7	-	6	-	-	-	-	-
<i>Corylus avellana</i> L.	70	70	6	64	-	-	-	-
<i>Crataegus curvisepala</i> Lindm.	7	-	-	16	-	-	-	-
<i>Crepis biennis</i> L.	7	-	6	-	-	-	-	-
<i>Cruciata leavipes</i> Opiz	7	10	12	-	-	51	24	50
<i>Cuscuta europaea</i> L.	-	-	-	-	25	-	12	-
<i>Cynosurus cristatus</i> L.	-	-	-	-	25	-	12	-
<i>Dactylis glomerata</i> L.	21	30	30	16	50	17	25	50
<i>Daphne mezereum</i> L.	-	20	6	16	-	-	-	-
<i>Daucus carota</i> L.	7	-	6	-	-	-	-	-
<i>Dianthus carpaticus</i> Woloszcz.	7	10	12	-	-	-	-	-

<i>Dianthus compactus</i> Kit.	-	-	-	-	-	17	12	-
<i>Dianthus deltooides</i> L.	-	10	6	-	25	-	12	-
<i>Digitalis grandiflora</i> Mill.	-	10	-	16	25	-	12	-
<i>Digitaria sanguinalis</i> (L.) Scop.	-	10	6	-	-	-	-	-
<i>Dryopteris filix-mas</i> (L.) Schott	14	-	-	32	-	-	-	-

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Elytrigia repens</i> (L.) Nevski	7	-	6	-	-	-	-	-
<i>Epilobium nutans</i> F. W. Schmidt.	7	-	-	16	-	-	-	-
<i>Equisetum palustre</i> L.	7	-	-	16	-	-	-	-
<i>Equisetum sylvaticum</i> L.	-	-	-	-	25	-	12	-
<i>Erigeron annuus</i> (L.) Pers.	14	-	12	32	25	-	12	-
<i>Euonymus verrucosa</i> Scop.	-	-	-	-	25	-	12	-
<i>Euphorbia amygdaloides</i> L.	7	-	6	32	-	-	-	-
<i>Euphorbia cyparissias</i> L.	7	-	6	32	-	-	-	-
<i>Euphrasia</i> Binet Genf	-	-	-	-	-	17	12	-
<i>Euphrasia stricta</i> D. Wolff ex J.E. Lehm	-	-	-	-	-	34	12	50
<i>Fagus sylvatica</i> L.	28	80	48	64	-	-	-	-
<i>Festuca altissima</i> All.	14	-	6	16	-	-	-	-
<i>Festuca pratensis</i> Huds.	7	-	-	16	-	51	24	50
<i>Festuca rubra</i> L.	7	30	12	32	-	100	100	100
<i>Fragaria vesca</i> L.	28	10	24	16	-	34	48	-
<i>Fraxinus excelsior</i> L.	14	20	18	16	-	17	12	-
<i>Galeobdolon luteum</i> Huds.	7	20	-	48	-	-	-	-
<i>Galeopsis speciosa</i> Mill.	14	-	12	-	-	-	-	-
<i>Galium mollugo</i> L.	-	-	-	-	25	-	12	-
<i>Galium odoratum</i> (L.) Scop.	21	30	30	16	-	-	-	-
<i>Galium uliginosum</i> L.	7	10	12	-	-	-	-	-
<i>Galium verum</i> L.	-	-	-	-	50	51	48	50
<i>Genista tinctoria</i> L.	7	-	6	-	25	-	12	-
<i>Gentiana asclepiadea</i> L.	14	40	18	48	-	-	-	-

<i>Geranium columbinum</i> L.	-	-	6	-	-	-	-	-
<i>Geranium sylvaticum</i> L.	21	10	18	15	-	-	-	-
<i>Geum rivale</i> L.	7	-	6	-	-	-	-	-
<i>Glechoma hederacea</i> L.	14	-	12	-	-	-	-	-
<i>Grossularia reclinata</i> (L.) Mill.	7	-	-	16	-	-	-	-

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Helleborus purpurascens</i> Waldst. et Kit.	-	10	6	-	-	-	-	-
<i>Heracleum palmatum</i> Baumg.	-	-	-	-	-	17	-	50
<i>Hieracium aurantiacum</i> L.	-	-	-	-	-	17	-	50
<i>Hieracium pilosella</i> L.	-	10	6	-	-	-	-	-
<i>Hieracium villosum</i> Jacq.	-	-	-	-	25	17	24	-
<i>Holcus mollis</i> L.	7	-	-	16	-	-	-	-
<i>Hypericum perforatum</i> L.	28	40	4 2	16	75	17	36	-
<i>Impatiens noli-tangere</i> L.	-	10	6	-	-	-	-	-
<i>Juglans cinerea</i> L.	-	-	-	-	-	17	12	-
<i>Juglans regia</i> L.	7	-	6	-	-	-	-	-
<i>Knautia arvensis</i> (L.) Coult.	-	-	-	-	50	17	36	-
<i>Lactuca scariola</i> Waldst. et Kit.	-	-	-	-	-	17	-	50
<i>Latyrus sylvestris</i> L.	14	-	6	16	-	-	-	-
<i>Leontodon autumnalis</i> L.	7	20	12	16	50	34	48	-
<i>Leontodon croceus</i> Haenke	-	-	-	-	-	17	-	50
<i>Leontodon danubialis</i> Jacq.	14	-	6	16	-	17	12	-
<i>Leucanthemum vulgare</i> Lam.	14	30	18	32	100	68	72	100
<i>Lolium perenne</i> L.	7	-	6	-	-	-	-	-
<i>Lonicera nigra</i> L.	28	10	24	16	-	-	-	-
<i>Lotus corniculatus</i> L.	7	-	6	-	25	17	12	50
<i>Luzula luzuloides</i> (Lam.) Dandy et Wilmott	7	20	6	32	-	17	24	-
<i>Luzula sylvatica</i> (Huds.) Gaudin	14	10	12	16	-	17	-	50

<i>Lysimachia nummularia</i> L.	7	-	-	16	25	17	24	-
<i>Malus sylvestris</i> Mill.	14	-	12	-	50	17	24	50
<i>Medicago sativa</i> L.	-	-	-	-	-	17	-	50
<i>Melampyrum nemorosum</i> L.	7	-	6	-	-	-	-	-
<i>Matricaria inodora</i> (Mill.) Gide	7	-	6	-	-	-	-	-
<i>Mentha arvensis</i> L.	-	-	6	-	-	-	-	-
<i>Moneses uniflora</i> (L.) A. Gray	7	-	-	16	-	-	-	-
<i>Mycelis muralis</i> (L.) Dumort.	7	20	18	-	-	-	-	-
<i>Myosotis palustris</i> (L.) L.	-	20	6	16	-	-	-	-

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Nardus stricta</i> L.	-	10	6	-	-	17	12	-
<i>Onalothea sylvatica</i> (L.) Sch. Bip. et F. Schultz	21	-	12	16	-	-	12	-
<i>Ononis arvensis</i> L.	7	-	-	16	-	-	-	-
<i>Orchis ustulata</i> L.	7	-	6	-	-	-	-	-
<i>Origanum vulgare</i> L.	-	-	-	-	25	-	12	-
<i>Oxalis acetosella</i> L.	7	-	6	-	-	-	-	-
<i>Parnassia palustris</i> L.	-	-	-	-	-	17	-	50
<i>Paspalum conjugatum</i> (Michx.) Wats	-	10	6	-	-	-	-	-
<i>Phleum pratense</i> L.	-	-	-	-	-	34	24	50
<i>Picea abies</i> (L.) Karst.	-	30	12	16	-	-	-	-
<i>Pimpinella saxifraga</i> L.	7	-	-	-	25	-	12	-
<i>Plantago lanceolata</i> L.	21	20	6	32	-	34	24	50
<i>Plantago major</i> L.	21	-	6	32	-	-	-	-
<i>Plantago media</i> L.	-	-	-	-	25	68	-	-
<i>Poa annua</i> L.	28	-	-	-	-	17	12	-
<i>Poa nemoralis</i> L.	7	10	24	16	-	-	-	-
<i>Poa pratensis</i> L.	7	-	12	-	-	-	-	-
<i>Polygala comosa</i> Schkuhr	-	10	-	16	75	51	60	50
<i>Polygala vulgaris</i> L.	-	-	-	-	25	17	24	-

<i>Phytolacca</i> (Ml)Duc	7	-	6	-	-	-	-	-
<i>Phytomenella</i> (L.)Al	21	-	18	-	-	-	-	-
<i>Populus tremula</i> L.	14	-	6	16	-	-	-	-
<i>Potentilla argentea</i> L.	14	30	24	16	50	-	24	-
<i>Potentilla erecta</i> (L.) Raesch.	-	-	-	-	-	68	48	50
<i>Prunella vulgaris</i> L.	14	10	6	32	50	-	24	-
<i>Prunus divaricata</i> Ledeb.	7	10	12	-	50	85	60	100
<i>Prunus domestica</i> L.	-	-	-	-	-	68	36	-
<i>Pteridium aquilinum</i> (L.) Kuhn	-	30	18	-	25	-	12	-
<i>Pulmonaria obscura</i> Dumort.	21	-	18	-	-	-	-	-
<i>Quercus robur</i> L.	28	10	30	-	-	-	-	-
<i>Ranunculus acris</i> L.	21	10	-	64	50	51	36	100

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Ranunculus lanuginosus</i> L.	-	10	6	-	25	-	12	-
<i>Rhamnus cathartica</i> L.	-	20	12	-	-	-	-	-
<i>Rhynchospora</i> (Ssp)Rl	7	-	-	-	25	-	12	-
<i>Robinia pseudacacia</i> L.	7	-	6	-	-	-	-	-
<i>Rosa canina</i> L.	21	10	24	-	-	-	-	-
<i>Rubus caesius</i> L.	63	80	65	64	-	-	-	-
<i>Rubus idaeus</i> L.	21	10	18	16	-	-	-	-
<i>Rumex acetosa</i> L.	-	10	6	-	-	-	-	-
<i>Rumex alpinus</i> L.	-	10	6	-	-	-	-	-
<i>Salix aurita</i> L.	-	-	-	-	-	17	12	-
<i>Salix silesiaca</i> Willd.	-	10	6	-	-	-	-	-
<i>Salvia verticillata</i> L.	-	30	12	-	-	-	-	-
<i>Sambucus nigra</i> L.	42	40	42	48	-	-	-	-
<i>Sanicula europaea</i> L.	14	-	12	-	-	-	-	-
<i>Saponaria officinalis</i> L.	7	-	6	-	-	-	-	-
<i>Scabiosa ochroleuca</i> L.	-	-	-	-	25	-	12	-
<i>Scorzonera rosea</i> Waldst. et Kit.	-	-	-	-	-	17	12	-

<i>Sedum acre</i> L.	-	-	-	-	25	-	12	-
<i>Senecio jacobaea</i> L.	-	-	-	-	-	-	12	-
<i>Senecio nemorensis</i> L.	7	-	-	16	-	-	-	-
<i>Sempervivum montanum</i> L.	-	10	-	16	-	-	-	-
<i>Scirpoidactylis</i> (L.) Ehrh	7	10	6	16	25	-	12	-
<i>Silene nutans</i> L.	-	20	12	-	-	-	-	-
<i>Solidago virgaurea</i> L.	-	20	6	16	-	17	12	-
<i>Sonchus arvensis</i> L.	7	-	6	-	-	-	-	-
<i>Stachys sylvatica</i> L.	28	40	24	64	50	-	24	-
<i>Stellaria nemorum</i> L.	-	10	6	-	-	-	-	-
<i>Swida sanguinea</i> (L.) Opiz	14	10	12	-	-	-	-	-
<i>Symphytum cordatum</i> Waldst. et Kit. ex Willd.	28	10	24	16	-	-	-	-
<i>Taraxacum officinale</i> Wigg.	7	-	6	-	25	17	24	-
<i>Tellima</i> (Sib) Burg	-	10	6	-	-	-	-	-

Закінчення таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Thalictrum aquilegifolium</i> L.	-	10	6	-	-	-	-	-
<i>Thymus ovatus</i> Mill.	21	30	24	32	100	-	-	-
<i>Tilia cordata</i> Mill.	14	-	6	16	-	-	-	-
<i>Trifolium aureum</i> Poll.	-	-	-	-	25	-	12	-
<i>Trifolium montanum</i> L.	-	-	-	-	-	17	-	50
<i>Trifolium pratense</i> L.	-	10	6	-	75	51	72	-
<i>Trifolium repens</i> L.	14	-	6	16	-	51	36	50
<i>Trifolium badius</i> Schreb.	14	-	12	-	-	-	-	-
<i>Trisetum ciliare</i> (Kit.) Domin	-	-	-	-	-	17	12	-
<i>Tussilago farfara</i> L.	-	10	-	16	-	-	-	-
<i>Urtica dioica</i> L.	14	20	12	32	-	-	-	-
<i>Vaccinium myrtillus</i> L.	-	10	6	-	-	-	-	-
<i>Veronica officinalis</i> L.	-	20	12	-	-	17	24	-
<i>Vicia cracca</i> L.	7	-	6	-	-	17	-	50

<i>Vicia pisiformis</i> L.	-	-	-	-	25	-	12	-
<i>Vinca minor</i> L.	7	-	6	-	-	-	-	-
<i>Viola reichenbachiana</i> Jord. ex Boreau	-	10	6	-	25	34	48	-
<i>Viburnum opulus</i> L.	7	-	6	-	-	-	-	-
Кількість видів	154	105	132	81	57	64	81	37

Зафіксовані види є типовими представниками лісових та лучних фітоценозів і належать до 58 родин (табл. 2), а переважна більшість їх (77,3 %) – до восьми провідних, причому найбільша кількість – до *Asteraceae* (41), *Poaceae* (37), *Fabaceae* (19), *Rosaceae* (19) та *Lamiaceae* (14).

Відомо, що в Українських Карпатах майже не залишилося первинних рослинних угруповань за участю *C. Avium*, тому здебільшого вона траплялася в похідних і вторинних фітоценозах із типовим складом деревно-чагарникових видів (*Acer pseudoplatanus*, *Carpinus betulus*, *Corylus avellana*, *Fagus sylvatica*, *Quercus robur*, *Prunus divaricata*, *Picea abies*, *Rosa canina*, *Rubus idaeus*, *Sambucus nigra*). У трав'яному ярусі цих фітоценозів найхарактернішими були *Achillea millefolium*, *Agrostis tenuis*, *Anthoxanthum odoratum*, *Briza media*, *Dactylis glomerata*, *Festuca rubra*, *Hypericum perforatum*, *Leontodon autumnalis*, *Leucanthemum vulgare*, *Ranunculus acris* тощо.

Таблиця 2

Систематична структура видів, що належать до складу угруповань за участю *Cerasus avium* (L.) Moench в Українських Карпатах

Родини	Угруповання			
	лісові		лучні	
	кількість видів	%	кількість видів	%
<i>Apiaceae</i>	6	3,6	-	-
<i>Asteraceae</i>	25	15,2	16	19,0
<i>Caryophyllaceae</i>	7	4,3	2	-
<i>Fabaceae</i>	10	6,0	9	9,0
<i>Hydrophyllaceae</i>	-	-	3	3,0
<i>Lamiaceae</i>	9	5,5	5	5,0
<i>Raceae</i>	21	12,8	16	16,0
<i>Ranunculaceae</i>	6	3,6	5	5,0
<i>Rosaceae</i>	11	6,7	8	8,0
<i>Rubiaceae</i>	4	2,4	3	8,0
<i>Scrophulariaceae</i>	4	2,4	6	8,0
Інші родини	61	37,0	27	21,0
Всього	164	100	101	100

Порівняння лісових і лучних фітоценозів з участю *C. avium* також свідчить, що вони різняться між собою як видовим, так і кількісним співвідношенням таксономічних груп. Зокрема, виявлено, що до складу лісових угруповань належать 164 види судинних рослин (50 родин), а до лучних – лише 101 вид (31 родина).

Деревний та чагарниковий ярус лісових ценозів головно утворюють *Acer pseudoplatanus*, *Carpinus betulus*, *Cornus mas*, *Corylus avellana*, *Fagus sylvatica*, *Juglans regia*, *Prunus divaricata*, *Quercus robur*, *Rubus idaeus*, *R. caesius*, *Sambucus nigra*. Серед лучних угруповань із деревних порід найчастіше траплялись *Acer pseudoplatanus*, *Juglans cinerea*, *Malus sylvestris* та *Prunus domestica*. Лише поодинокі зафіксовано *Carpinus betulus* та *Acer pseudoplatanus*.

У трав'янистому покриві лісових угруповань домінують *Achillea millefolium*, *Aposeris foetida*, *Asperula odorata*, *Centaurea jaceae*, *Dactylis glomerata*, *Festuca rubra*, *Fragaria vesca*, *Gentiana asclepiadea*, *Geranium sylvaticum*, *Hypericum perfo-*

ratum, *Leucanthemum vulgare*, *Luzula luzuloides*, *L. sylvatica*, *Plantago lanceolata*, *Poa nemoralis*, *Potentilla argentea*, *Prunella vulgaris*, *Stachys sylvatica*, *Tymus ovatus* та *Urtica dioica*. Для лучних найхарактернішими були *Agrostis tenuis*, *Anthoxanthum odoratum*, *Arrhenatherum nitida*, *Betonica officinalis*, *Briza media*, *Dactylis glomerata*, *Galium verum*, *Leucanthemum vulgare*, *Lotus corniculatus*, *Polygala vulgaris*, *Ranunculus acris* та ін. Зазначимо, що в усіх рослинних угрупуваннях *Achillea millefolium* трапляється в найбільшій кількості.

Унаслідок вивчення особливостей видового складу лісових і лучних ценозів у різних вертикальних поясах, з'ясовано, що до висоти 500 м н.р.м. деревно-чагарниковий ярус утворюють переважно *Acer pseudoplatanus*, *Carpinus betulus*, *Corylus avellana*, *Sambucus nigra*, *Rubus caesius* та *Rosa canina*. Із підвищенням висоти над рівнем моря видовий і таксономічний склад рослинності стає біднішим. Наприклад, на висотах понад 500 м видовий склад чагарників практично незмінний. Водночас простежувалось збільшення частоти деяких видів, передусім *Rubus caesius*, постійність якого зросла майже в півтора раза.

У складі деревного ярусу з'являються *Acer pseudoplatanus*, *Juglans cinerea*, *Picea abies*, *Prunus divaricata*, однак зникають такі теплолюбні види, як *Cornus mas* та *Juglans regia*.

У складі трав'яного ярусу, як низинних так і передгірських висотних поясів найчастіше наявні *Achillea millefolium*, *Centaurea jacea*, *Hypericum perforatum*, *Leontodon autumnalis*, *Leucanthemum vulgare*, *Pimpinella saxifraga*, *Potentilla argentea*, *Prunella vulgaris*, *Ranunculus acris* та *Stachys sylvatica*. На висотах понад 500 м у травостой переважали *Agrostis tenuis*, *Anthoxanthum odoratum*, *Campanula glomerata*, *Festuca rubra*, *Hypericum perforatum*, *Leucanthemum vulgare*, *Polygala vulgaris*, *Potentilla argentea*, *Ranunculus acris*, *Trifolium pratense*, *Viola reichenbachiana*, *Veronica officinalis* та *Laserpitium alpinum*.

З'ясовано також, що видова різноманітність угруповань за участю *C. avium* залежить не лише від висотної зональності, а й суттєво змінюється на різних мегасхилах Українських Карпат. Наприклад, деякі види, що епізодично зафіксовані на північних мегасхилах, значно частіше трапляються на Закарпатті. Це насамперед стосується *Acer tataricum*, *Agrostis tenuis*, *Agrostis vulgaris*, *Carpinus betulus*, *Cornus mas*, *Galium odoratum*, *Hieracium villosum*, *Knautia arvensis*, *Phleum pratense*, *Potentilla erecta*, *Prunus domestica*, *Quercus robur*, *Rosa canina*, *Trifolium pratense* та *Tymus ovatus*.

Підсумовуючи, зазначимо, що видове різноманіття північних мегасхилів виявилось значно біднішим. Наприклад, у лісових угрупованнях виявлено в півтора рази менше видів ніж на південних мегасхилах (відповідно, 80 і 132), а в лучних фітоценозах на північних мегасхилах видовий склад бідніший удвічі. Найхарактернішими видами для північних мегасхилів були *Aconitum moldavicum*, *Aconitum paniculatum*, *Astrantia major*, *Campanula trachelium*, *Dryopteris felix-mas*, *Grossularia reclinata*, *Heracleum palmatum*, *Hieracium aurantiacum*, *Laserpitium*

alpinum, *Leontodon croceus*, *Medicago sativa*, *Parnassia palustris*, *Trifolium montanum* тощо.

Отже, вивчення угруповань за участю *C. avium*, дало змогу уточнити їхній видовий склад, оцінити його специфіку залежно від змін екологічних умов та виявити особливості розподілу супутніх для *C. avium* видів у різних частинах Українських Карпат.

З'ясовано, що в Українських Карпатах до складу угруповань за участю *C. avium* належить 205 видів судинних рослин із 58 родин; флористичний склад цих угруповань суттєво змінюється під впливом умов зростання. Зі збільшенням висоти над рівнем моря та із переходом на північні мегасхили кількість видів у складі угруповань за участю *C. Avium*, зменшується; в лісових угрупованнях *C. avium*, що зростали за різних екологічних умов, кількість видів була значно більшою, ніж в лучних фітоценозах.

Висловлюємо подяку кандидату біологічних наук, доценту М.І.Бедюю за допомогу в проведенні польових робіт.

1. Визначник рослин Українських Карпат/ За ред. В.І.Чопика, М.І.Котова, В.В.Протопопової. К.: Наукова думка, 1977. 436 с.
2. Любченко В.М. Ліси з участю *Carpinus betulus* L. у басейні річок Трубіж та Супій (Лівобережна Україна)// Укр. ботан. журн. 1988. Т. 45. № 3. С. 33–37.
3. М'якушко В.К. Черешня в лісах України. К.: Наук. думка, 1972. 114 с.
4. Сукачов В.Н. Растительные сообщества (введение в фитосоциологию): 4-е изд. М.: Книга, 1928. 232 с.
5. Черепанов С.К. Сосудистые растения СССР. Л.: Наука, 1981. 510 с.
6. Bruno Boulet – Gercourt. Le merisier. Paris: Institut pour le developpement forestier, 1997. 128 p.
7. Catry B. Qualitie du bois et sylviculture du Merisier. Pas-de-Calais: Picardie, 1996. 17 p.
8. Pryor S.N. The silveculture and Jield of Wild Cherry. London: Her mapetys statyonery office, 1988. 23 p.

**PECULIARITIES OF FLORISTIC COMPOSITION, WITH THE
PARTICIPATION OF *CERASUS AVIUM* (L.) MOENCH IN THE
UKRAINIAN CARPATHIANS**

A. Hamor

*Uzhhorod National University,
Voloshyna st. 54, Uzhhorod 88000, Ukraine*

Peculiarities of the specific composition of communities, with the participation of *Cerasus Avium* (L.) Moench, growing in different natural climatic and phytocenotical conditions of the Ukrainian Carpathians, have been studied. It was determined that 205 species of vascular plants from 58 families form part of these communities. Essential differences are observed in the flora composition of communities, which grew in different ecological conditions. In forest phytocenosis, the number of species was bigger in comparison with meadow phytocenosis, and in north megaslopes, the specific diversity in comparison with south-western proved to be much poorer. The impoverishment of floristic composition was observed with the increase of altitude above the sea level.

Keywords: communities, floristic composition, ecological conditions.

Стаття надійшла до редколегії 29.06.2001

Прийнята до друку 07.07.2001